

*Svrchovanost - zprava i zleva (2022). Knihu lze objednat v eshopu **nakladatelství Dauphin** nebo v online **knihkupectví Kosmas**.*

Autor: Petr Drulák

K expanzi atlantického liberálního impéria do střední Evropy

Po roce 1989 nabývají středoevropské státy suverenitu, symbolickým momentem byl odchod sovětských vojsk ukončený rokem 1991. Národní svrchovanost je velkým cílem roku 1989, píseň, která se stává hymnou sametové revoluce oslavuje právě obnovení suverenity: „*Ted' když tvá ztracená vláda věcí tvých / Zpět se k tobě navrátí, lide, navrátí.*“ Středoevropané si v roce 1989 přejí jít jinou cestou než doposud, i když příliš nevědí jakou. Ve velké většině si nepředstavují, že by z jednoho impéria přešli k druhému. Nechtějí se zcela vzdát socialismu a obrátit ke kapitalismu a už vůbec nestojí o členství v NATO. Chtějí sami hledat a tvořit. Přesto toto období středoevropské svrchovanosti netrvá dlouho. Během devadesátých let se seznamují s liberálním impériem. Svoji suverenitu opouštějí, když mezi lety 1999 a 2004 vstupují do **NATO** a EU.

Tento vývoj je výsledkem jak objektivních podmínek, tak politického působení. Objektivní podmínky můžeme shrnout do tří faktů. Za prvé středoevropské ekonomiky jsou na pokraji bankrotu a potřebují partnerství s vyspělejším Západem; o totéž usilovaly v osmdesátých letech i komunistické vlády. Za druhé středoevropské státy nejsou strategicky soběstačné, nejsou schopné samy bránit své území, potřebují garance či spojence, opět nejlépe na Západě. Za třetí středoevropské národy žijí po uznání své evropské identity zpochybněné čtyřicetiletým pobytem v sovětském impériu.

Ze všech těchto důvodů je vyjednávací váha Středoevropanů vůči Západu zanedbatelná. Kromě rétoriky nemají žádné silnější páky, hodně toho potřebují a aktiva, která mohou imperiálním investorům nabídnout, mohou sice být zajímavá, ale nikoliv natolik, aby výrazně zmírnila onu asymetrii. Z této asymetrie vychází politické působení – podmínky partnerství diktuje liberální impérium. Nejde o rovnocennou spolupráci, nýbrž o včlenění do impéria, jehož průběh a podmínky stanovuje jednostranně impérium. Nezapomeňme však, že se jedná o liberální impérium, které v podobných případech nesáhá k silovému přinucení. Naopak,

nechává se přemlouvat. Liberální elity působí na nové elity tak, aby pochopily, co se od nich čeká. Musejí prokázat, že jsou připraveny plnit všechny podmínky a trpělivě žádat o přijetí do impéria. Příslušníci elit, kteří to zvládnou, jsou koptováni atlantickou elitou, mohou se dočkat různých odměn i puncu modernosti a evropskosti, ti ostatní jsou marginalizováni či eliminováni.

Není divu, že tuto hru dobře zvládla část bývalých komunistů. Byli zvyklí poslouchat jedno imperiální centrum, dokázali se přeorientovat na druhé. S národní svrchovaností si hlavu nelámali ani předtím ani potom. Socialistické a sociálně demokratické strany se v celém regionu staly hlavními proevropskými silami a hlasateli globalizovaného kapitalismu. Jejich symbolem je polský komunista **Aleksander Kwaśniewski**, který se zasazoval o polské členství v NATO tak vehementně, že byl v Bruselu považován za silného kandidáta na generálního tajemníka aliance. Zatímco liberální intelektuálové varovali před proměnou komunistů v nacionalisty, většina komunistů se rychle proměnila právě ve skální liberály.

Dobře si také vedla liberální část disentu. Šlo většinou o prominentní disidenty, kteří byli v osmdesátých letech podporováni západními nadacemi, médií, diplomacii či zpravodajskými službami, ale kteří jinak doma žili odtrženi od běžné společnosti. V tomto ghettu, tvořeném západními privilegii a domácí policejní represí, se vzájemně utvrzovali v přesvědčení o benevolenci a nenahraditelnosti liberálního impéria a o morální nedostatečnosti většinové společnosti, kterou jejich boj nezajímal.

Po roce 1989 nejenže řada z nich získala významné funkce, ale rovněž se pasovala do role morálních autorit, které nasadily protisuverenistický a protinárodní diskurs, jenž přesně odpovídal potřebám nového impéria. Nejsilnějším představitelem tohoto prostředí byl **Václav Havel**, impériu zasvětil větší část života a jeho zásluha byla uznána bystou v americkém Kongresu. Svými projevy o „malém češství“, či dokonce „čecháčkovství“, o morálním vůdcovství USA a veskrze pozitivní roli Německa ve střední Evropě nastavoval spolu s Petrem Pithartem tón veřejné debaty, který apriori podryval sebevědomé národní postoje. Řady disentu byly názorově samozřejmě mnohem širší. Nicméně osmašedesátníci, katolíci, národovci či různí tribunové lidu, kteří byli za předchozího režimu vystaveni přinejmenším stejně tvrdému pronásledování a kteří většinou žádnou zahraniční podporu nedostávali, potřebám liberálního impéria už tolik nevyhovovali.

Poznámka DP

Vzhledem k datu vybraná ukázka ze stati „Svrchovanost ve střední Evropě“, která je součástí sborníku *Svrchovanost. Zprava i zleva / Zvrchovanost. Sprava aj zľava* (Dauphin 2022), jehož je Petr Drulák editorem. Kniha je členěna do tří částí. První pojednává o historických perspektivách, v nichž je suverenita chápána v historickém vývoji a ve vztahu s hranicemi, impérii a identitami. Druhá rozebírá univerzalismus a impérium jako dva klíčové pojmy, vůči nimž se svrchovanost obvykle vymezuje. Třetí, nejrozsáhlejší část se zabývá jak

společenskými mechanismy, které dnes svrchovanost potlačují, tak i těmi, které by naopak mohly vést k její obnově. V pravicovém (tržním a militaristickém) neoliberalismu a levicovém (kulturním, bezbřezě relativizujícím) progresivismu, které se prolínají a posilují v současném centrismu, určuje úhlavního nepřítele. Kriticky se proti němu staví neliberální levice a neliberální pravice, usilující rehabilitovat důležité pojmy, odmítané jak neoliberaly, tak progresivisty: *národ*, *hranice* či *soběstačnost*, neboť svrchovanost má smysl pouze v určitých hranicích a bez určité soběstačnosti nelze autonomně rozhodovat.

Autoři: Jan Keller, Petr Drulák, Ján Čarnogurský; Michal Semín, Adam Votruba, **Ivo Budil, Petr Hampl**, Dalibor Jurášek, Ľuboš Blaha, Ilona Švihlíková, Roman Michelko a **Alain de Benoist**.

Ukázku tu publikujeme bez poznámek, zato pociťujeme nutnost vyložit zdánlivě protimluvný pojem liberálního impéria, neboť adjektivum liberální odkazuje ke svobodě (etymologicky, hlouběji pak k nezřízenému bujení), a tudíž i nepředvídatelnosti, substantivum impérium k nadvládě, ale také ke stabilitě. Dle Petra Druláka liberální impérium toto vše v sobě zahrnuje, svoji vládu a vykořisťování opírá o určité množství předvídatelné svobody... Své vazaly uvnitř impéria na rozdíl od SSSR nedisciplinuje otevřenými vojenskými zásahy (Maďarsko 1956, Československo 1968), USA v krajních případech přistupovaly k organizování či podpoře vojenských převratů provedených místními silami (Řecko, Chile), od osmdesátých let navíc sázejí spíše na podporu tzv. „občanské společnosti“, tedy aktivistů, kteří skrze veřejné nátlakové akce a účast ve volbách obracejí směřování země v souladu se zájmy impéria. Od konce devadesátých let se v této souvislosti mluví o metodice „barevných revolucí“.